

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Vorige week beloofde ik in *Mijn weekblad* de fouten in onze vaderlandse geschiedenis te behandelen. Hier is de eerste aflevering.

1296 Floris de Vijfde door d'edelen vermoord.

Ontelbaar veel historici hebben dit feit beschreven, geanalyseerd, van commentaar voorzien en blootgelegd in zijn oorzaken en gevolgen. Maar was Gerard van Velzen, de moordenaar van de graaf, wel een edelman? In mijn boek *De moordzaak Floris de Vijfde* heb ik aangetoond dat ook hier sprake is van een van de vele misvattingen in onze vaderlandse geschiedenis.

Zo vertellen alle verhalen dat hij de eerste raadsman van graaf Floris de Vijfde ('overste raet') zou zijn geweest. Hoe komt men daaraan? Wat vertelt Melis Stoke over hem, behalve dan dat hij de moordenaar van de graaf was? Het is duidelijk dat hij als 't ware tot de hofhouding van de graaf behoorde. Hij droeg de kleuren van de graaf en groeide met hem op aan het hof, aldus Melis Stoke (boek IV, vs 1187 - 1189.):

*Ende du Gheraert, felle man,
Droeghes ooc sine cleder an;
Du hads van kinde met hem ghewesen*

Hieruit kunnen we opmaken dat zijn vader vermoedelijk een functie aan het grafelijke hof vervulde. Maar erg belangrijk was hij niet. In de oorkonde die

in 1266 aan Leiden het stadsrecht verleent, worden de getuigen opgesomd waarbij de klerken zorgvuldig de rangorde naar de mate van adeldom in acht namen. Na de 'eedelen mannen' volgen de ridders en tenslotte, met de vermelding 'sijn oick dair by gheweest' een aantal mannen die blijkbaar noch als edelman, noch als ridder konden worden gekwalificeerd. Daarbij 'Aelbrecht van Velsen'. Niet een van de belangrijkste mannen aan het hof dus.

Is zijn zoon Gerard misschien opgeklommen en toch zijn "overste raad" geworden? Naar de bronnen dan maar weer.

In het vierde boek van Melis Stoke (regel 1054 – 1057) geven alle bewaarde handschriften de volgende tekst:

*Hi hadde ghedaen tot enen male
Ghemaect sinen oversten raet
Ende vergheven alle misdaet
Den heere van Amestelle ende van Woerden.*

In hedendaags Nederlands staat er: de heren Van Amstel en Van Woerden benoemde hij tot overste raden en vergaf hun alle misdaden. Maar Huydecoper had moeite met deze tekst. "Ghedaen" en "Ghemaect" in één zin vond hij teveel van het goede en dus veranderde hij 'ghemaect' in 'Gheraert'. Dan staat er plotseling dat Gerard van Velzen door de graaf tot zijn 'overste raad' werd benoemd. En Brill nam in 1885 deze zogenaamde 'correctie' over: "In den tekst staat: Ghemaect. Huydecoper heeft terecht in plaats van ghemaect den naam Gheraert, (d.i. Gerard van Velsen) hersteld. (Stoke, editie Brill, deel I, pag. 262).

Het gevolg van deze correctie is duidelijk, maar uit een oogpunt van historiografie rampzalig: Gerard van Velzen is nu voor alle geleerden een belangrijke man aan het grafelijke hof geworden. Het is blijkbaar niemand opgevallen dat in geen enkel document wordt gesproken over 'heer' (dominus) Gerard van Velzen, noch over 'Gerard, heer van Velzen'. Ook wordt nimmer de titel 'ridder' of 'miles' aan zijn naam verbonden. Kortom, hij draagt eigenlijk geen van de kenmerken van een edelman. Gerard was wel een moordenaar, maar geen edelman.